

SUONENJOKI

lisveden pohjoisosan rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2024

Timo Jussila
Timo Sepänmaa

Tilaaaja: Suonenjoen kaupunki ja Maankäytönsuunnittelu Kaavaharju

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartta	3
Kohdeluettelo	4
Inventointi	4
Lähteet	5
Muinaisjäännökset	6
1 SUONENJOKI VESIKALLIONNIEMI	6
3 SUONENJOKI KONTTILAHTI	8
4 SUONENJOKI LIETENMÄKI RANTALA	10
5 SUONENJOKI HONKASENHARJU	11
Löytöpaikka	12
2 SUONENJOKI KIVIHARJU S.	12

Kansikuva: Ranta-aluetta kaava-alueen eteläosassa, kivikautisen asuinpaikan eteläpuolelta etelään.

Perustiedot

Alue: Suonenjoen lisveden pohjoisosan rantaosayleiskaava-alue.

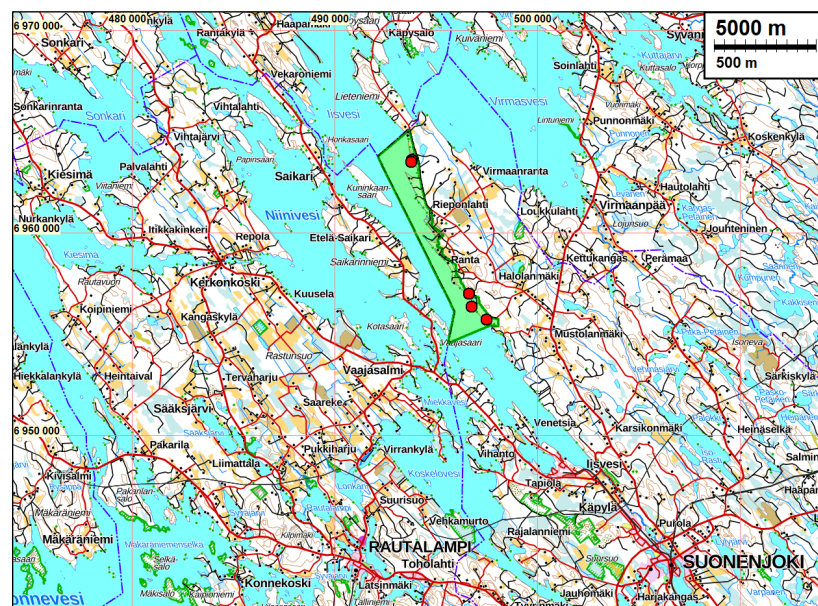
Tarkoitus: Selvittää alueen muinaisjäännökset ja muut suojeltavaksi katsottavat arkeologiset kohteet.

Maastotyö: toukokuun lopulla 2024

Tilaaja: Suonenjoen kaupunki

Tekijät: Mikroliitti Oy, Timo Sepänmaa ja Timo Jussila.

Tulokset Ennen inventointia tutkimusalueelta tunnettiin yksi kivikautinen asuinpaikka ja yksi kivikautinen löytöpaikka. Alueelta löytyi 2 historiallisen ajan tervahautaa ja 1 ajoittamaton (historiallisen ajan tai rautakautinen) hiilihauta. Alueelta tunnetaan nyt 4 kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi alueelta tunnetaan yksi esihistoriallinen löytöpaikka (kaksi kvartsi-iskoksta), joka ei ole arkeologinen suojelukohde.

Ranta-osayleiskaava-alue merkitty vihreällä varjostuksella. Raportin kohteet punaisin palloin

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 11/2024, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 11/2024. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatusnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella ja sen varmuuskopioilla (kaikki fyysisesti Suomessa, eri paikoissa).

Yleiskartta

Yleiskartta. Rantaosayleiskaava-alueen raja on merkitty vihreällä viivalla. Arkeologiset kohteet on numeroitu ja kiinteät muinaisjäännökset (sm) merkitty punaisilla palloilla ja löytöpaikka (ei arkeologinen suojelukohte) vihreällä pallolla.

Kohdeluettelo

Kunta on kaikissa Suonenjoki. Statuksessa "sm" tarkoittaa kaavamerkintää.

Nr	N	E	Nimi	Ajoitus	Tyyppi	Status	Mjtunnus
kiinteät muinaisjäännökset							
1	6956424	496611	VESIKALLIONNIEMI	kivikautinen	asuinpaikka	kiinteä muinaisjäännös (sm)	778010008
3	6955794	497329	KONTTILAHTI	historiallinen	tervahauta	kiinteä muinaisjäännös (sm)	uusi
4	6957070	496489	LIETENMÄKI RANTALA	historiallinen	tervahauta	kiinteä muinaisjäännös (sm)	uusi
5	6963563	493632	HONKASENHARJU	ajottamaton	hiilihauta	kiinteä muinaisjäännös (sm)	uusi
löytöpaikka (ei suojeltu arkeologinen kohde)							
2	6963661	493672	KIVIHARJU S	kivikautinen	löytö	löytöpaikka	778040001

Inventointi

Suonenjoella on tekeillä rantaosayleiskaava, joka käsittää Suonenjoen lisveden pohjoisosan rannat. Suonenjoen kaupunki tilasi hankkeen kaavakonsultin Maankäytösuunnittelu Kaavaharjun välityksellä Mikroliitti Oy:ltä kaavan alueen arkeologisen inventoinnin. Inventoinnin maastotyö tehtiin toukokuun lopussa 2024, työn kannalta hyvissä olosuhteissa

Kaava-alue sijaitsee lisveden itärannalla, Suonenjoen keskustasta 15–25 km pohjoisluoteeseen, käsittäen ranta-alueet Halolanmäen tasalta n. 10 km pohjois-luoteeseen Tervon rajalle. Alueella on aiemmin inventoitu muinaisjäännöksiä v. 2001 (Jussila, Paasveden ja lisveden rannat) ja mahdollisesti Suonenjoen yleisinventoinnissa v. 1978 (Pohjakallio). Näissä inventoinneissa ei historialliseen aikaan kiinnitetty huomiota. Alueelta tunnettiin ennestään kaksi arkeologista kohdetta: v. 2001 löytynyt kivikautinen asuinpaikka ja löytöpaikka.

lisveden korkeustaso on n. 98 m mpy. Kaava-alueen korkeimmat kohdat ovat 140 m korkeudella. Maaperä alueella on pääasiassa hiekkamoreenia, alavammilla mailla on myös hienoainekista moreenia. Paikoin alueella on nykyisiä ja muinaisia rantahiekkakerrostumia.

lisvesi kuuluu Päijänteen vesistöön ja on pitkän ja yhtenäisen vesireitin varrella (Lahdesta – Pie-lavedelle ja Kiuruveden lounaskulmalle, missä on vedenjakaja Pyhäjärveen ja siitä Pohjanlahteen). Muinainen Itämeri on sen Ancylijärvivaiheessa, n. 8400 eKr. ollut alueella noin 115 m korkeustasolla. Vedenpinta laski muutamassa sadassa vuodessa sen nykyiselle tasolle ja eteläosassa nykyistä lisvettä alemmaksi. Muinais-Päijänteen tulvan korkeimmassa vaiheessa n. 5000 eKr. vedenpinta alueella oli noussut nykyiseltä tasolta noin 102 – 104 m korkeustasolle. Tämän jälkeen vedenpinta laski taas melko nopeasti lähelle nykyistä tasoa. Rantasidonnaisia esihistoriallisia asuinpaikkoja voi siis alueelta olla löydettävissä nykyiseltä rannalta (98 m tasolta) noin 115 m tasolle, todennäköisimmin kivikauden loppupuolen ja lopun esihistorian rantatasoilta, 98 – 104 m korkeustasojen väliltä.

Alue kuuluu Lietteenmäen kylään. 1700-luvun lopun isojakokarttojen, jotka kattoivat koko alueen (ks. lähdeluettelo), ja 1800-luvun puolivälin ja jälkipuoliskon pitäjänkarttojen perusteella talo- ja torppa-asutus seudulla on ollut melko harvaa ja peltoalueiden laajuus huomattavasti nykyistä pienempi. Kaikki em. kartoilla esiintyvä asutus on sijainnut nykyisten viljelyasutusten, tilakeskusten kohdilla, suurelta osin kauempana rannasta ja osin alueen ulkopuolella. Autioituneita historiallisen ajan vanhoja asutuksia ei alueella siten vanhojen karttojen perusteella ole. Myöskään myllyjä, käytöstä pois jääneitä merkittäviä teitä tai muuta arkeologisesti merkittävää tai suojeltavaa ei vanhoilta kartoilta löytynyt.

Inventoinnin valmisteluvaiheessa selvitettiin alueelta tunnetut arkeologiset kohteet Muinaisjään-
nösrekisteristä (kyppi.fi). Lisäksi tarkastettiin tiedot aikaisemmista aluetta käsittävistä muinaisjään-
nösinventoinneista ja arkeologisista tarkastuskertomuksista (Pohjakallio 1978, Jussila 2001 ja Pe-
sonen 2006).

Maanmittauslaitoksen 5 p/m² laserkeilausaineistosta laadittiin rinnevarjosteita (kahdella eri ase-
tuksella), joista etsittiin arkeologisiin jäännöksiin viittaavia ilmiöitä ja maastonmuotoja. Siinä havai-
tut, mahdollisesti muinaisjäännöksiin viittaavat ilmiöt tarkastettiin maastossa. Suurin osa niistä
osoittautui joko luonnonmuodostumiksi tai nykyaikaisiksi maanottokuopiksi ja kaiveluiksi, muu-
tama muinaisjäännöksi (tervahaudoiksi). Rinnevarjosteista pyrittiin myös saamaan esiin esihis-
toriallisille asuinpaikoille sopivia maastoja, joita sitten tarkastettiin paikan päällä.

Muinaisjäännöksiä ja muita arkeologisia kohteita etsittiin maastossa jalan ja autolla kulkien, ensisi-
jaisesti silmämääräisesti maastoa tarkastellen. Esihistoriallisia, rantasidonnaisia asuinpaikkoja et-
sittiin topografian ja maaperän kannalta suotuisilta vaikuttavilta alueilta, paikoin koekuoppia teh-
den, erilaisia maanleikkauksia tarkastellen (mm. teiden ojat), metsänhoitolaikkujen sekä hiekka-
teiden ja -polkujen pintoja tarkastellen. Alueen ajokelpoiset tiet ajettiin läpi autosta maastoa tark-
kaillen ja arvioiden ja sitten ”hyväksi” arvioidut maastot jalan tarkemmin katsoen. Pellot olivat itä-
misvaiheessa tai heinällä tai kesannolla tms, joten niitä tarkasteltiin pääosin laidoilta ja kohdilta
missä kesantokasvillisuutta oli harvemmassa. Pellot sijaitsivat hienoaineksilla moreenimailla ja
vain parissa kohden havaittiin pellon ulottuvan hiekkamaalle, mikä voisi olla otollista kivikauden
asuinpaikalle. Merkille pantavaa on, että alueen pelloista ei ole tullut tietoon kivikautisia irtolöytöjä.

Maaperän ja topografian kannalta esihistorialle sopivia maastoja havaittiin alueen eteläosassa,
tunnetun kivikautisen asuinpaikan alueella ja liepeillä sekä pohjoisosassa Honkasenharjun alu-
eella, missä on kivikautinen löytöpaikka. Alueen keskivaiheilla sijaitseva Rieponniemi on hiekka-
maata, mutta soista ja hyvin alavaa, vain hieman järvestä nousevaa, kosteaa rantaa. Paikoin
lahdissa ja lahdekkeissa on nykyrannassa hiekkamuodostuma ja hiekkarantaa. Usea niistä on
nyt mökkirantana ja niitä ei pääsääntöisesti katsottu. Rieponlahdella, Venehiekanlahdella ranta
on rakentamoaton. rantaa koekuopitettiin mutta esihistoriasta ei saatu vähäistäkään havaintoa,
kuten ei saatu mistään muualtakaan. Pääosin rannat ja maastot kauempana rannasta ovat kivik-
kaisia ja paikoin myös kalliota. Esihistoriaa ei siis löydetty kovasta etsimisestä huolimatta.

Kaava-alueelta tunnettiin ennen inventointia yksi kivikautinen asuinpaikka ja yksi kivikautinen
löytöpaikka. Maastoinventoinnissa löytyi uusina kohteina kaksi historiallisen ajan tervahautaa
sekä yksi ajoittamaton (rautakautinen tai historiallisen ajan) hiilihauta. **Lopputulos on**, että kaa-
van alueella on neljä kiinteää muinaisjäännöstä arkeologisina suojelukohteina.

28.11.2024

Timo Sepänmaa
Timo Jussila

Lähteet

Haellsten Gabriel 1772/1787: Charta Öfver Lietenmäki Bys Ägor samt Rytkölänranda Bys af
Idensalmi Sock, Kieckalaniemi jordstycket belägen Piexämäki Sockn och Kuopio
Län. Maanmittauslaitos, 11:108

Haellsten Gabriel 1772: Charta Öfver Halolanmäki Skifteslagets Ägor uti Lietenmäki By, Pieksä-
mäki Sockn och Safvolax och Carelen Län. Maanmittauslaitos, 11:1.

- Haellsten Gabriel 1779/1794: Charta Öfver Laurila Krono Hemman uti Muståsenmäki Första Skifteslagen af Lietenmäki By, Pieksämäki Sockn och Safvolax och Carelens Höfninge Döme. Maanmittauslaitos, 11:109.
- Jussila, Timo 2001. Suonenjoen Suonteenselän – Paasveden ja Iisveden rantaosayleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi heinäkuussa 2001. Mikrolitti Oy.
- Pesonen, Petro 2006. Suonenjoki Vesikallionniemi. Arkeologisen kohteen tarkastus. Museovirasto.
- Pitäjänkartasto, 1856. Suonenjoki. Kansallisarkisto. Kartalla on myöhempiä päälle piirroksia.
- Pohjakallio, Lauri 1978. Suonenjoen esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi 1978. Kuopion museo.

Muinaisjäännökset

1 SUONENJOKI VESIKALLIONNIEMI

- Mjtnunnus: 778010008
- Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
- Ajoitus: kivikautinen
- Laji: asuinpaikka
- Koordin: N: 6956424 E: 496611 Z: 102 ±1 m
- Tutkijat: Jussila T 2001 inventointi, Pesonen, Petro 2005 tarkastus, Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi
- Sijainti: Paikka sijaitsee Suonenjoen kirkosta 14,0 km NW, Iisveden itärannalla Vesikallionniemen SE puolella rannan tuntumassa, nykyisen matalan rantatörmän päällä.
- Huomiot: Jussila 2001: Paikalla havaittiin kaksi asumuspainannetta, joihin tehdyistä koe-kuopista kvartsi-iskokset löytyivät. Painanteet olivat heti nykyisen rantatörmän takana olevalla tasanteella. Maaperä paikalla oli hiekkaa ja kasvillisuus kuusivaltaista sekametsää. Asuinpaikka on koskematon ja ehjä, suppea-alainen rannan ja kallioisen rinteiden välisellä tasanteella.
- Pesonen 2005: Petro Pesonen tarkasti asuinpaikan 17.8.2005 paikalle suunnitellun rakennushankkeen johdosta. Maanomistajat, jotka olivat tonttia ostaessaan olleet tietoisia paikalla olevasta muinaisjäännöksestä, olivat suunnitelleet tontille kesämökin, saunarakennuksen, grillikatoksen, laiturin, käymälän, laiturin sekä rantaan johtavan tien rakentamista lähivuosina. Tarkastuksen yhteydessä asumuspainanteet paikannettiin, toiseen niistä tehtiin koe-kuoppa, josta löytyi kaksi kvartsi-iskosta (koe-kuopan koordinaatit, GPS-mittaus noin 8 m virhemarginaalilla: p= 6959 324, i= 3496 801). Maanomistajalle näytettiin maastossa muinaisjäännöksen eteläinen, arvioitu raja.
- Jussila 2024: Asuinpaikka on hiekkarannan äärellä, josta maasto hieman kohoaa ja on vanhojen matalien rantavallien takia loivasti polveilevaa hiekkamaarenenäinen tasanne, varpua kasvavaa mäntykangasta. Alueella on painanteelta vaikuttavia pinnan muotoja joista pari selvempää sellainen lieneekin – niistä on siis saatu

koekuopista löytöjä. Selvät painanteet ovat kohdissa N 6956432 E 496611 ja N 6956417 E 496628.

Muinaisjäännösrajaus on hyvä, topografian ja maaperän perusteella. Etelässä tasanne päättyy kivikkoiseen ja kallioiseen rantaan, pohjoisessa samoin kivikkoa ja alavaa suorantaa. Muinaisjäännösalue on säilynyt hyvin huolimatta viereen rakennetusta talosta/mökistä. Pienenä vauriona on rantapolun varteen asetetut valopylväät mutta niiden aiheuttama kajoaminen on vähäinen ja mielestäni merkityksetön.

Ilmakuva jossa alla rinnevarjoste, missä korkeussuhteita on korostettu. Painanteen punaisin palloin ja muinaisjäännösraja punaisella.

Kivikautisen asuinpaikan aluetta. Vas. pohjoispäästä etelään, oik. alueen eteläpäästä luoteeseen.

Muinaisjäännöksen itäpuolelta länteen Polku rantaan ja sen laidalla valopylväät.

3 SUONENJOKI KONTTILAHTI

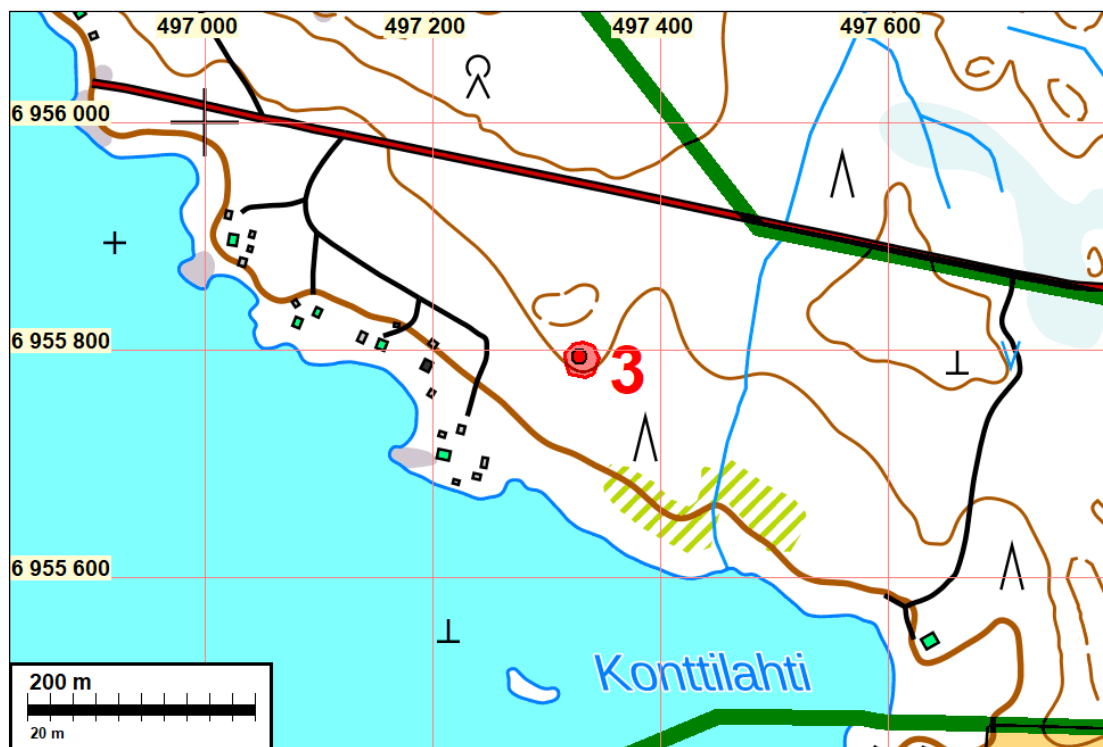
Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6955794 E: 497329 Z: 105

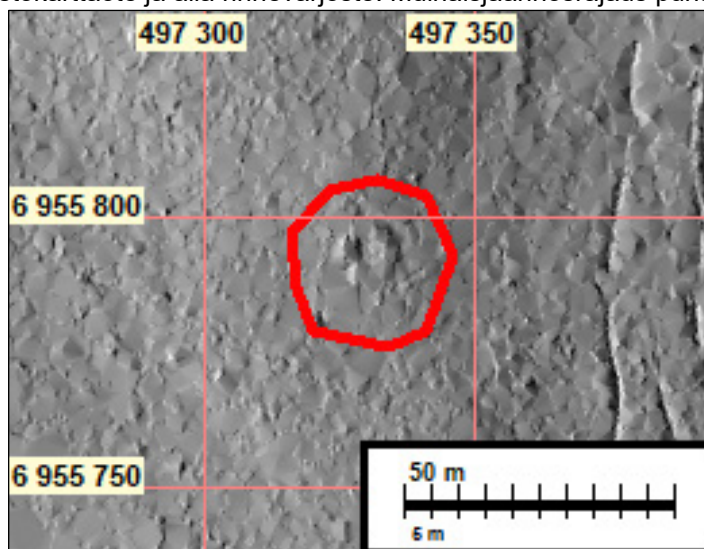
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Suonenjoen kirkosta 15,3 km luoteeseen.

Huomiot: Jussila & Sepänmaa 2024:
 Paikalla on melko tiheässä nuoressa sekametsässä tervahauta, halkaisija 14 m.
 Halssi lounaaseen. Ehjä.

Maastokarttaote ja alla rinnevarjoste. Muinaisjäännösraja punaisella

Alla: tervahaudan keskiosaa. Pohjoiseen

4 SUONENJOKI LIETENMÄKI RANTALA

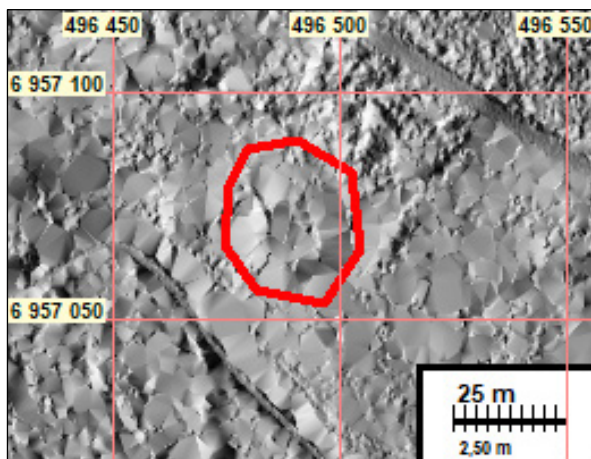
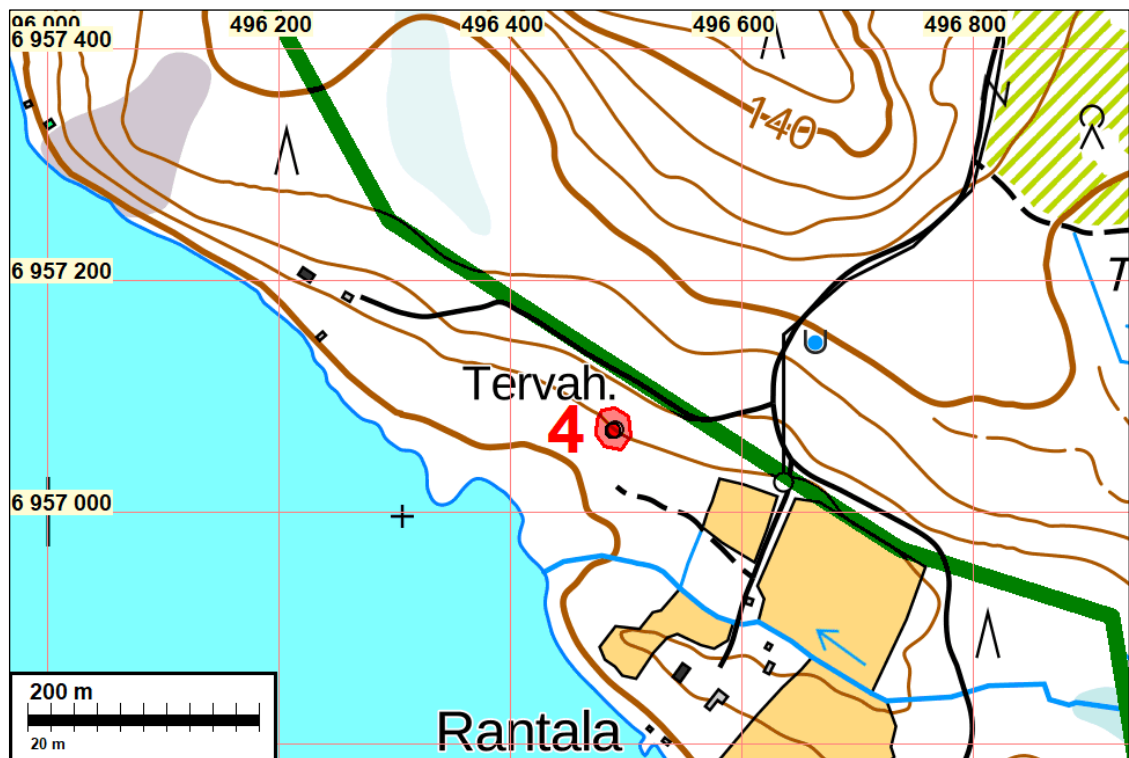
Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6957070 E: 496489 Z: 105

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Suonenjoen kirkosta 16,9 km luoteeseen.

Huomiot: Jussila & Sepänmaa 2024:
 Tervahauta, halkaisija n. 20 m. Halssi lounaaseen. Tiheässä nuoressa lehtimet-
 sässä. Merkitty maastokartalle, erottuu huonosti lidarissa.

Tervahauta rinnevarjosteessa ja valokuva tervahaudan laidalta kaakkoon.

5 SUONENJOKI HONKASENHARJU

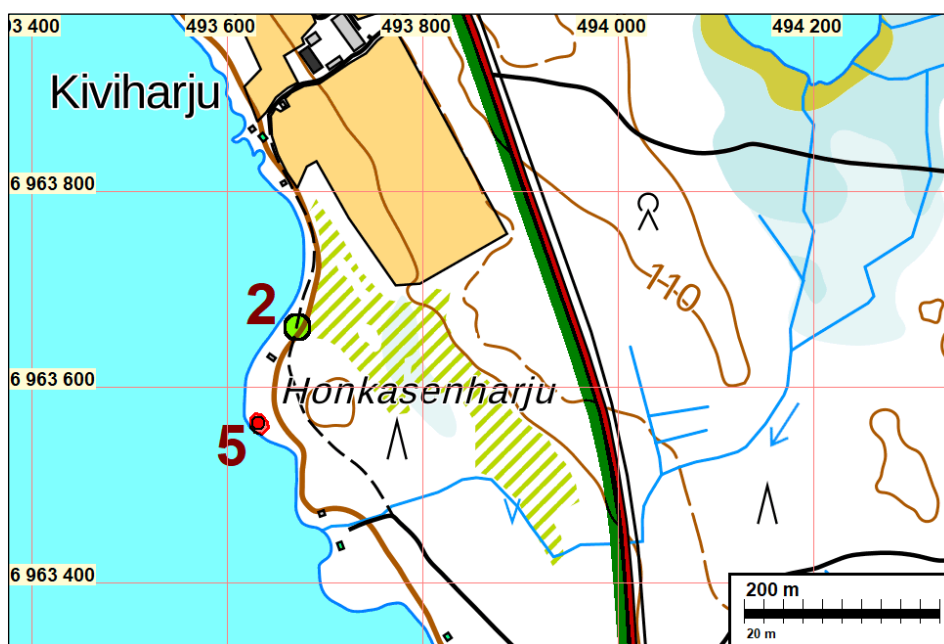
Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen / rautakautinen
 Laji: hiilihauta

Koordin: N: 6963563 E: 493632 Z: 100

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Suonenjoen kirkosta 23,8 km luoteeseen.

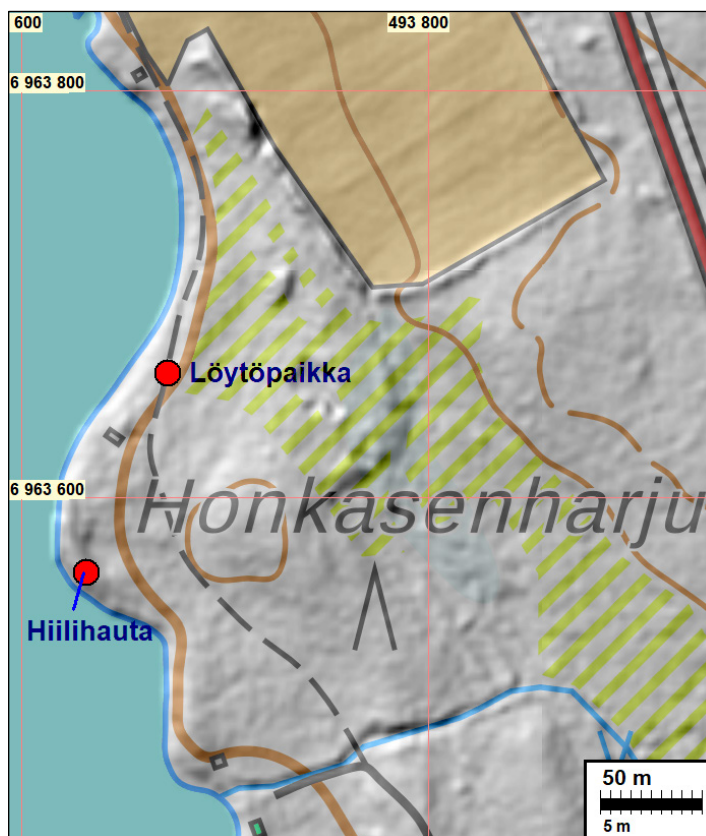
Huomiot: Sepänmaa 2024: Paikalla on rantavallilla hiilihauta, halkaisija n. 2 m, syvyys n. 50 cm. Alue on hiekkamaaperästä mäntykangasta. Kuopan pohjalla runsaasti hiiltä ja kekälettä. Tämänkaltaisissa haudoissa on tehty hiiliä paikalliseen tarpeeseen, pajoihin. Tällaisia samanlaisia hiilihautoja on osoittautunut tarkemmissa tutkimuksissa myös rautakautisiksi, saatujen radiohiilinäytteiden ajoittamana, tai eräässä tapauksessa hiilihauta on tehty esihistorialliseen keittokuoppaan.

Nro kaksi on v. 2001 kahden kvartsin löytöpaikka, hiilihauta nro 5.

Hiilihauta. Länteen ja pohjoiseen

Löytöpaikka

2 SUONENJOKI KIVIHARJU S

Mjtunnus: 778040001
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytöpaikka

Koordin: N: 6963661 E: 493672 Z: 100 ±1 m

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2024 inventointi, Jussila T 2001 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Suonenjoen kirkosta 21,4 km NW, Kiviharjun talon etelä puolella olevan pohjoiseen aukeavan lahdelman rannalla.

Huomiot: Jussila 2001: Paikalla on hiekkarantainen lahti. Ranta on loiva, matala ja lahden keskiosalla vähäkivinen. Kauempana rannasta maasto nousee ja muuttuu hyvin kiviseksi. Iskokset löytyivät mökkitieltä koordinaattien osoittamasta kohdasta, jokseenkin lahdekkeen keskeltä. Lahdekkeen länsipään niemekkeessä on savusauna. Tästä parikymmentä metriä etelään on matalan rantatörmän päällä pieni painanne, joka saattaisi olla asumuspainanne. Siihen tehdyistä muutamasta koekuopasta ei tullut esiin asiaa selventäviä havaintoja. Teimme useita koekuoppia alueelle. Tieltä löydetty pari kvartsia ovat selviä iskoksia, mutta enempien havaintojen puuttuessa ei paikkaa voi varmuudella asuinpaikaksi eli kiinteäksi muinaisjäänneksi sanoa.

Saunan eteläpuolella n. 40 m, niemekkeen länsirannalla on rantatörmällä hiilihaudan jäännökset.

Jussila & Sepänmaa 2024:

Rannassa kulkevan mökki/metsätien kohdalla ranta on kivikkoinen ja etelämpänä, mistä löydöt., vähemmän kivinen ja hiekkamaata. Tien itäpuolella oli tuore hakkuuaukko, joka oli laikutettu ja maata oli hyvin esillä tarkasteltavaksi. Hieman kauempana tiestä maaperä muuttui kivikkoiseksi. Tarkastelimme laikut perusteellisesti mutta missään emme havainneet mitään viitteitä esihistoriasta. Etelämpänä tien ja rannan välillä oli hiekkainen ja vähäkivinen rantakaista. Sinne teimme useita koe-kuoppia, saamatta havaintoja esihistoriasta. Vuonna 2001 löydettyt kaksi kvartsi-iskosta jäävät irtolöydöiksi. Paikalla ei ole kiinteää muinaisjäännöstä. Sellaista ei havaittu muuallakaan lähialueella.

Karttaote kohteen 5 yhteydessä.

Kvartsi-iskosten löytöpaikka kauempana, noin kuvan keskiosassa, tien pinnalla. Etelään.